

ÕPPEPROGRAMM „ORIENTEERUMINE MAASTIKUL“ 7-9 klass

Programmi tutvustus: Programmi jooksul viiakse läbi praktiline õpperetk Orienteerumine maastikul.

Programm kinnitab kooliprogrammiga õpitut. Korratakse ja kinnistatakse mõisteid: kompass, ilmakaared, plaan, kaart, reljeef ja samakõrgusjooned, leppemärgid, legend, mõõtkava, kaardivõrk.

Programmi võib läbi viia ka gümnaasiumiklassidele.

Vajalikud vahendid:

Kõikidele programmis osalejatele kaardid.

Kompassid

Töölehed ja harilikud pliiatsid, viltpliiatsid.

Ette valmistatud bingo kaardid ja küsimused

Jah ja ei mäng: Vajalikud vahendid: Väited reljeefi, maastiku, kaartide kohta mängu läbiviimiseks

Õpetlik ülesanne: Mõõtkava. Lamineeritud ülesanded ja vastused.

Õpetlik ülesanne: Pinnavormid kaardil. Lamineeritud pinnavormid ja vastused.

Õpetlik ülesanne: Orienteerumine maastikul. Üllatused peitmiseks.

Programmi kirjeldus programmi läbiviijale

Programmi tegevused ja ülesanded

1. Sissejuhatus

Tervitus-tutvutus. Väike sissejuhatus tänastele tegemistele. Kõik teevad omale nimekaardi.

Nimekaartidel erinevad pildid, seda saab kasutada kiireks rühmadesse jaotamiseks.

Tutvustuseks ilmakaarte mäng.

2. Õpperetk looduses:

Õpperetke alguses tutvustatakse programmis osalejatele kaarti, kus lapsed õpperetke läbi viivad. Korratakse koos kaardi mõisteid ja tutvutakse legendiga.

Õpperetkel lahendatakse mitmeid ülesandeid

Pärast õpperetke täidetakse koos tööleht.

3. Mängud ja õpetlikud ülesanded:

Mänge ja ülesandeid saab läbi viia õpperetkel või retkelt tagasi tülles. Juhendaja valib mängud, mis talle läbiviimiseks sobivad.

3.1. Õpetlik ülesanne: Retk koos juhendajaga kaardi lugemiseks

Õpilased liiguvad koos juhendajaga ning loevad kaarti. Mis jääb paremale, mis vasakule.

Juhendaja juhhib tähelepanu kaardil olevatele märkidele. Koos vaadatakse, mis kuskil asub.

3.2. Õpetlik ülesanne: Joonistame teekonna, mille läbisime

Õpilased liiguvad koos juhendajaga. Juhendaja valib teekonna ning läbib selle koos

õpilastega. Juhendaja teeb aeg-ajalt peatusi, et õpilastega koos arutada, kus ollakse.

Teekonna raskus valitakse vastavalt õpilaste oskustele.

3.3. Õpetlik ülesanne: Mõõtkava

Juhendaja poolt on valmis tehtud lamineeritud paberid erinevate mõõtkavadega ning erinevad paberid mõõtkava selgitusega.

Õpilased jagatakse 3-4 gruppi. Grupid peavad kokku panema mõõtkava ja sellele õige selgituse.

N: 1: 10 000 – 1cm kaardil vastab 10 000 cm looduses ehk

1cm kaardil vastab 100 m looduses

3.4. Õpetlik ülesanne: Pinnavormid kaardil

Juhendaja poolt on valmis tehtud lamineeritud paberid erinevate pinnavormidega ning erinevad paberid pinnavormide selgitusega.

Õpilased jagatakse 3-4 gruppi. Grupid peavad kokku panema pinnavormi ja sellele õige selgituse.

N: Küngas

3.3. Õpetlik ülesanne: Ilmakaared

Juhendaja valib ühe tipu, kust avaneb erinevaid vaateid. Õpilased märgivad ristiga oma asukoha kaardil ning seejärel täpsustatakse koos juhendajaga põhja-lõuna suund ning teised ilmakaared. Vajadusel kasutatakse kompassi.

3.4. Õpetlik ülesanne: Reljeefi bingo

Valmistatakse ette bingo ruudustik koos 16 sõnaga, millest lapsed valivad oma ruudustikku need, mis neile sobivad.

Näiteks: asimuut, kompass, plaan, mõõtkava jne

Juhendaja teeb igale sõnale küsimuse, mille esitab lastele pärast seda, kui lapsed on ruudustikus sõnad valinud.

N: Mis on põhjasuuna ja mingile objektile võetud suuna vaheline nurk - asimuut.

Lastel, kel on valitud sõna asimuut ruut – teevad risti.

Nurkade mäng, Diagonaalide mäng, Bingo!

3.5. Jah ja ei mäng

Mängujuht näitab ära, kus on jah punkt ja kus ei punkt – Mängujuht ütleb reljeefi ja kaartide kohta ühe lause (N: veekogud on kaardil sinise värvusega) õpilased liiguvad vastavalt kas ei või jah kohta.

Vajalikud vahendid: Väited reljeefi, maastiku, kaartide kohta mängu läbiviimiseks

3.6. Õpetlik ülesanne. Orienteerumine maastikul. Lõpuülesanne.

Õpilased jaotatakse gruppidesse. Igale grupile näidatakse kaardil punkt, kuhu nad peavad jõudma ning teekonna, kuidas sinna minnakse. Punkti on peidetud üllatus. Üllatus jaotatakse kõikide vahel. Punkti ülesse leides näitab juhendaja järgmise punkti jne. Punktis üllatus. Selliselt otsitakse koos looduses liikudes ülesse 4 punkti või tehakse ülesannet, kuni õppeprogrammi täitumiseni.

Gümnaasiumiõpilaste puhul võib lõpuülesandeks olla ka mängu iseseisev läbimine – sel juhul antakse kaardiga alguses kätte kõik kontrollpunktid.

Õppepäev lõpetatakse lõpuringiga.

Täiendav materjal:

1. III ja IV klassi loodusõpetuse töövihikud ja õpikud
2. Loodusgeograafia VII klassile, õpik, Koolibri 1997
3. Eesti maastikuline liigestatus, Ivar Arold, Tartu 2004